

het roemrijk nationaal verleden. Bij beide bekeeringen treedt Maecenas naar voren, maar voelt men dadelijk achter hem Augustus zelf. Zelfs de luchthartige Ovidius voelt zich opgenomen in de stroomingen van den tijd; zijn *Metamorphosen* en nog meer zijn *Fasti*, een commentaar in verzen op de Romeinsche feestkalender, zijn geheel in den geest des keizers. Maar de Augusteïsche dichter bij uitnemendheid is toch Vergilius, reeds in zijn *Bucolica*, waar hij de zegeningen van de vrede en zijn *Georgica*, waar hij de heerlijkheden van het landleven bezingt, maar vooral in de *Aeneis*. Dit heldendicht, waarvan het onderwerp waarschijnlijk door Augustus persoonlijk is aangegeven, beschrijft de omzwervingen van Aeneas op weg van Troje naar Italië. Maar tevens vertolkt de dichter er het groeiend nationaal besef, zingt hij den lof van het nieuwe régime, verheerlijkt hij het verleden, bezingt hij oude godsdienstige gebruiken en verkondigt hij de moreele idealen van den tijd. In het karakter van den pius Aeneas, den plichtsgetrouwen Aeneas, herinneren ons vele trekken aan de persoon van Augustus zelf. Ook de prozaschrijvers scharen zich aan zijn zijde; zijn aanvankelijke tegenstander Varro met zijn *Verhandeling over de Landbouw*, Livius met zijn monumentale geschiedenis van Rome, Vitruvius met zijn kunsthistorisch werk. Bezielde door de nationale en keizerlijke gedachte, aansluitend aan oudvaderlandsche voorbeelden en tegelijk geschoold aan de Hellenistische kunst zijn al deze letterkundigen krachtige medestrijders van den keizer. Van hofkunst is echter geen sprake; uit hun woorden straalt waarachtige bezieling. Deze deelt zich zelfs mede aan de vele Grieksche schrijvers, die niet alleen zich in Rome komen vestigen, maar daar de stof en de inspiratie voor hun werken vinden.

Zoo heeft Augustus de propagandistische waarde van de kunst beseft; zonder merkbaren dwang wist hij haar in dienst te stellen van zijn politieke idealen. Dit geldt niet alleen van de letterkunde, maar in even sterke mate van de beeldende kunst. Wij weten niet of Augustus rechtstreeks ook met de kunstenaars in contact is getreden, evenmin wie als tusschenpersoon is opgetreden; wij kennen zelfs hun namen niet. Wij weten echter wel, dat ook hier 's keizers invloed onmiskenbaar is. Ook hier treedt Augustus bemiddelend en verzoenend op. Van oudsher was er op Italischen bodem een bloeiende inheemsche kunst geweest, maar tevens was Rome, sinds het zich van boerenstadje tot metropool ontwikkeld had, een middelpunt van Hellenistische kunst. In laat-Republikeinschen tijd zien wij nog naast of liever tegenover elkaar groepen van kunstwerken in inheemschen en in Hellenistischen trant. In Augusteïschen tijd wordt deze tegenstelling opgeheven en verbinden zich inheemsche en Grieksche elementen tot een harmonische eenheid; voor het eerst ontstaat een werkelijke Romeinsche stijl, kenmerkend voor alle kunstwerken van dien tijd in heel het rijk.

Het monument bij uitstek van de Augusteïsche kunst is wel de *Ara Pacis*